

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Kong Wolle

Citation: Aakjær, Jeppe: "Kong Wolle", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 259. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid57396/facsimile.pdf>
(tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

æenne Aandskrise — idet vi endnu engang mindes gamle
Büchers Ord:

Læ wos aalti blyw ve de!
Faær sin Basen ka kjennes ve!
Søen et Sind da hær i Noer
haall sæ ve, te aalt faagoer.

KONG WOLLE.

Som en Prøve paa det Jydskes Livskraft indføres paa dette
Sted denne Spøg efter Saxo.

Trykt i „Skive Folkeblad“ 24. Decbr. 1917.

Sej mæ en Ting: Haar I nowtid høt fortæ! om en Kong,
som hed Wolle? Naa, ett det!

Da er æ Navn missel rele nok, og æ Kong da osse for
den Sags Skyld. Men læ mæ no to begynd fræ æ Fræm-
end aa.

Se, det war for manne Herrens Tider sind, far nue af
vi anner kund hwerken pipp hæ kukk, da haaj æ Land en
Kong, som de kaldt Swend — for det war en Navn, som
de holdt møj aa aa gi dje Kong i Gammeldaw, da han kund
sej ved en Fad Byggred med en naaen — og den her Swend
det war sgi ingen Doggerhued, ham war Worherr sluppen
hiel knøv fræ, saa ham kund æ Land saa møj wal vær be-
kjend; han haaj mjest holdt sæ te æ Muer i de ung Daw,
da æ Faar war en Proshæl, der ett to sæ af nue Ting, und
aa gaa omkring og slaa Skjow; og søen kam han te aa ta æ
Navn op atter æ Muer, og da hun hed Ester, saa kaldt de
ham møj aa æ Tid for Swend Estersen. Søen ka'en da si,
te der osse somtid ka vær nøj ved æ Kwindfolk aa hætt! —
Ligmøj no mæ det, men ham Swend han haaj da søen en
Sædder af Sønner, og det bløw Kong tehoef, jen atter en
naaen; aalle saa sor war jen salwakkred saa war en nøj
tefaes. Saa kam der endle jen de kaldt Helleknud; ham
war de snaar aa hord ve, for ham to de æ Lyw aa. De
kund ett fordrag hans møj Hellehied, og tho det ka wal

osse blyw stywelsæren, og Helleknud hans, den bløw jo da no en Pind te hans Likist. Men jens Død en naaen si Brød; der bløw jo saa en Plads ledde, og den to Wolle, for han war en Bror af ham den Helle, og haaj gan og lured atter det hær i manne Or, saa nær Knud haaj war aal den Ildfornywels imud sæ, saa vild de missel sej, te det war gotten Wolle, der haaj slan te æ Klok. Og han war da ogsaa bløwen græven ved æ og haaj faat en Linki om æ Skanker, søen han ett skuld gjør mier Bannis end jawn her. Men no war han da saa kommen løs aa æ Snatterhwol, der nied i det Tysk, hwor de haaj kaniffelt ham, og war bløwer løwt po æ Trown atter æ Bror, som Taaler er.

Men det war saamøj en sølle Kong. For han kund ett engaang fo Raad te aa fo æ Fød, endda de saa, han gik i bødt Bowser og forstedt Uldenskjøt og en rød hjemstrikked Lu paa hans Hued.

Og da han no sult hans Folk og sult hans Høwder, og ogsaa sjel fæk en grumme ring Løwmaad, saa kaldt de ham *Wolle Hunger*. Og den hæ Navn ska han ha bor „med Ære“, hwad I no ska fo aa her.

Han war Kong i ott Or, og det war laang Or, kan I trow, for bøde Land og Rige, for det war aalsamme U-Or, søen det bundted nøj. Ja, saamøj næ ring Tier! Ingen Ting æ sølle Buend haaj aa ta en Skjelling ind ve og æ Kong da halvminder; og nær æ Awl slaar fejl, og æ Besætning gor i Gras, hwor ska en Mand saa besto! Wolle Kong kund ett fo æ Ører op øwer Armud. Ingen Lykk for hans Håand te nue Slaws Lig. Misvegst og Sæliehied te aali Hjørner. Nær æ Lam skuld ud i Mossi Maaned — ett en Pii, der war og nevver atter! Fræsser aa i den swot Bund, snaar far det wal kam aa æ Jurd.

Det var stræng Kondisjoner, kan I trow! Istej for Suel-skjen ku de fo en Hawlæl; det rejnt, nær de sku ha Hjøtar heller bjerre dem en Krumm Lyng og baag ve. Det jet var lisse kontraadig som det aandt. Æ Fider slap op ved Pejersdaastid' om det rat saa laant; ved Se-Hans gik æ Suelbrønd' øwer æ Awr som en Strygiaen, og de faa Stro' og Pillestjeller, der bløw lævnt te Høstens Tid, kund' de bjerre i en Sælpwand i — Og Suelbrønd' mødtsommers og Øsregn nær en ska ha æ Awl po æ Laj, det ska karenmæ nok gjør æ lyst i en Mand si Laad'!

Ja, som det regnt i Bjerringstid; saa de arme Mennesker kund' go og woj te dje Hamberre heller staag' sæ hen øwer Awr og Brakjurd i Dejnkaar' og Swyntrow', heller hwad de no kund faa Hoid i — og saa med en Segl helier Uldsaws klip æ Vipper af de faa fatte Stroh, der haaj faat æ Hued op øwer æ Wand'. Ja, er ka græd' ved aa lès om æ. Tho hwad sku de gjør, de sølle Mennesker! De haaj jott nøj aa essestir ve! Men hwad bløw det for nø' Klasværk aa law Brød aa? De kam trillend te æ Møll' med æ lissom det war. For hwor skuld' de tæsk æ heller fo æ igjommel æ Sold, nær æ Wand stod aa bulped øwer æ Logwol? Æ Møllenswend røw sæ i æ Hor. Det dejnt jo po æ Kwaen hwer Bitt', øj ham rejn hans Værker og hans Sager. Brød ku der aalle vær Taal' orn og fo ud aa æ. Men der kund sær blyw te en Pot Mjelgrød; og saa maatt de vær fornywed.

Men Wolle war og bløw Wolle. Sølle ring Kong i aalle Maader; so i æ Kakkelownskrog dawlaangs og græd hans modige Torer. Ingen Tjenstfolk han ku ha i æ Gord; rend aa æ Plads tehoef lisse sor; lod æ sølle Stønneis sej mæstensjen' og krykk' ved en kold Kage! ja, en ka gian ha ondt aa æ sølle Stegi.

Søen gik jen Or te en naaen. Æ sølle Kong gik halles jenne og nosselt ve' æ; kund ett faa æ Fød' ud aa æ. Æ Folk fæsk ett dje Løn te Nevember, æ Kommuneskat bløw ett betal, panted ud lig te æ Skjot hwer Ugdaa! Gud faare bewors for en Kong i en Land aa ha og draawes mej! A sejer, det war en ring Handtiring! — Ja, haaj han opvint jen Kukmand te, saa haaj han da gavn po æ Sown, om de saa vild ha tavn ham an. — For det war ett nær hwer Daa, te han fæ nøj te æ Fød. Kund han faa en Morre og sej og gnaffel po, saa war han fornywer; saa det war Synd aa sej', han stilled stuer Fordringer; en Skaal Mjelgrød og nø sur Woll' og dipp' em i — det war mjest Wolles Taffel; en ring Fød for en dawle Mennesk' skuld' en tykk', sind for en Kong øwer en hil Land! Men no war æ osse ved aa lakk ad æ Sidsten med ham. Og da han saa nowed hen te æ Ywihøstri og han keg ind ad æ Spiskammer, da war der ett saa møj, te han kund byd en fatte Mennesk en Dram Ywlawten, og ett jen Bej Tilme heller Edelswor, af hwad Navn være mo, saa ka I sjel om æ! — Han maatt ilav med æ Mjelgrød — lissom aal de anner Awtner. Og saa so

endda et Par af hans Kaai' og misundt ham og fulle med æ Øwn hwer Skjefel, han put i æ Mund. — Men der war saamænd ett nøj og diel aa. Og da han haaj skraft æ Gryd rejn for æ Skover og indno war skrupsulten (det haaj han wot no i aall de ott Or, han war Kong) saa ga han sæ te aa græd', æ sølle gammel Mennesk', og raaft saa mø; angemodig te Worherr, te han da wild løs op for ham, far han bløw nøj te aa henvond sæ te æ Kommune. Saa ga han sæ Gaj i Wold og laa sæ twat øwer æ Serg med aall hans Pløger po; og om æ Maan, da æ Pig' kam ind til ham og skuid lej æ Gwol, da fandt hun æ gammel Stegi som død med en rejnslikked Mjelgrødspott po æ Stuel ve hans Sid!

Naa, de fæk da en Kist hjunsled sammel te ham og fæk Boj te æ Herredskantor atter æ Moldsediel; saa æ Mand kund' komm i æ Jurd paa en hedele Maad!

Men det kan I trow, det bløw en tar Begravels for Aller; Ett jøn Brændvinsdrop, der wanked te æ Følle far æ Kjerk, og ett en Skjefel Supp heller nue Slaws Lig' atter der war kaast Moid. Te æ Familli no wifd vær det bekjend!

Men der war ett nøj aa hog' atter. De kund gaa hjem enhwer især med en hyw Hat og en laang Nies; og det den jøn som den naaen! Æ Præjst fæk ett nøj for hans Taal' og æ Degn halminder for hans Ringen. Det war te jøn Haånd hwer Kirn..

War det saa en Kong og ha i en Land? No ka I wal forste, te det war en sølle Kaal!
